

ÖĞRETMEN ADAYLARININ İNTERNET ve FACEBOOK KAVRAMLARINA İLİŞKİN MECAZLARI

Taner ARABACIOĞLU, İbrahim GÖKDAŞ

Anahtar Sözcükler

İnternet
Facebook
Mecaz
Öğretmen adayı

Özet

Bu çalışmada öğretmen adaylarının "internet" ve "Facebook" kavramlarına ilişkin algıları, mecazlar aracılığıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kapsamında yürütülmüştür. Çalışma grubunu 304 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların internet ve Facebook'a ilişkin algılarını ortaya çıkarmak amacıyla, "İnternet gibidir;, çünkü", "Facebookgibidir;, çünkü"cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Bu belgeler araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmuş ve veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre internet, bilgi kaynağı ve yaşamı kolaylaştıran bir öge olarak değerlendirilmektedir. Facebook ise iletişim, eğlence ve haber kaynağı olarak görülmeyle birlikte zaman kaybı ve bağımlılık tehlikesi vurgulanmaktadır.

Keywords

Internet
Facebook
Metaphor
Preservice
teacher

Abstract

The purpose of the study was to explore pre-service teachers' perceptions about the concepts of "Internet" and "Facebook" through metaphors. The research was conducted within the theoretical framework of phenomenology, one of the qualitative research designs. The study group consisted of 304 pre-service teachers. In order to explore pre-service teachers' perceptions about "Internet" and "Facebook", the participants were asked to complete the following statements: "The Internet is like, because", "Facebook is like, because" . The completed documents were taken as the main data basis of the study and the data were analyzed by content analysis and thus interpreted. According to the research results, the Internet is considered as a source of information and a factor that makes life easier than before, whereas Facebook is highlighted with risks of addiction and waste of time besides the fact that it is thought to be a communication tool, and a source of entertainment and news.

1. GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler günümüz toplumlarını derinden etkilemektedir. Bu etki, iş piyasasından öğrenme-öğretme süreçlerine, iletişim araçlarından bireyler arası ilişkilere kadar köklü değişimlere neden olmaktadır. İnternet üzerinden yapılabilen telefon görüşmeleri, saniyeler içerisinde dünyanın diğer ucundaki alıcısına iletilebilen postalar, bireylerin sanal dünyada geniş kitlelere kendilerini ifade edebilmeleri, söz konusu değişimlere örnek olarak gösterilebilir.

Bu değişim ve gelişim sürecinde sosyal ağ siteleri milyarlarca kullanıcısı ile birçok bilim dalı ve bilim insanının dikkatini çekmektedir. Sosyal ağ siteleri içerisinde en fazla kullanıcıya sahip olan Facebook, sanal dünyada önemli bir konuma sahiptir. Türkiye’de de önemli bir kullanıcı sayısına sahip olan Facebook’un, Socialbakers sitesine göre en beğenilen sayfasının 13 milyona yaklaşan fanı ile “Her telefon için Facebook” olması Facebook kullanım alışkanlığı hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Söz konusu algıların belirlenmesinde kullanılacak yöntemlerden birisi metaforlardır. Metafor Türkçede “mecaz” olarak ifade edilmekte ve “Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma” biçiminde tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Mecazlar (metaforlar) insanın doğayı ve çevresini anlamasının, anlamsız gibi görünen nesnel gerçeklikten belirli yorumlar yoluyla anlamlar çıkarmasının, yaşantı ve deneyime anlam kazandırmanın araçları olarak “bilmeye” de olanak sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2011). Ayrıca benzetme, eğretileme, istiare olarak da ifadelendirilen mecaz olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşüncelerimizi yapılandıran, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biridir. Mecazlar, bireylerin kişisel deneyimlerine anlam vermeleri bakımından, aynı zamanda, “deneyimlerin dili” olarak da tanımlanmaktadır (Miller, 1987, akt. Saban, 2004).

Kararımak ve Güloğlu (2012) en basit haliyle mecazı dolaylı anlatım olarak ifade ederken, Cerit (2008) insanların hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere nasıl gördükleri; farklı benzetmeler kullanarak açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç olarak düşünülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kutanis ve Alpaslan (2006) mecazların bir olguyu anlamada ve açıklamada kullanılabileceği, bilginin öğrenilmesini kolaylaştırdıkları ve ayrıca gerçekliğin inşasının yanı sıra gerçekliğin nasıl görülmesi gerektiği hususunda da katkı sağladıklarını vurgulamaktadırlar.

Benzer şekilde İbret ve Aydınöz (2011) de mecazların, öğrencilerin zihinsel aktivitelerinin geliştirmesine katkı sağlayan unsurlar olduğunu belirtmekte öğrencilerin algı ve öğrenme biçimlerini açığa çıkarmada kullanılabileceğini ifade etmektedirler.

Mecazların bir diğer özelliği de veri toplama yöntemi olarak kullanılması durumunda Schmitt’in (2005) de vurguladığı üzere nitel araştırmaların karmaşık yapılarından oluşan heterojen bilgi kümelerindeki karmaşıklığı azaltmasıdır. Veri toplama yöntemi olarak mecazların, diğer nitel veri toplama yöntemleri ve verilerin analizinde kolaylıklar sağladığını belirten

Yıldırım ve Şimşek (2011), görelî basitlik ve kolaylığın yanında çalışılan konu, olay, olgu ve durum hakkında sağlam ve zengin bir resim sunduğunu ifade etmektedir.

Belirtilen kolaylıkların yanında, bir söylem ya da konuşmada mecaz kullanımı, daha derinlemesine bir kavrama açısından yararlıdır (Turner, 1997, Oberlechner ve Schoenberger 2002). Diğer bir deyişle mecazlar, görünmeyeni görmede ya da başka türlü betimlenemeyeni tanımlamada yardımcı olur (Thornbury, 1991). Öğretmen eğitimi sürecinde ise mecazlar, öğretmen adaylarını yansıtıcı ve eleştirel düşünme süreçlerinin ötesine taşıyabilmesi nedeniyle önemlidir (Sather, 2001).

Yaşamın her anını derinden etkileyen internet ve bireylerin günlük yaşamında önemli bir yer tuttuğu görülen Facebook'un nasıl algılandığına ilişkin alan yazındaki belirsizlik de devam etmektedir. Özellikle Facebook'un başta öğrenme -öğretme süreçleri olmak üzere eğitsel amaçlı kullanımında Facebook'a ilişkin algı belirleyici rol oynayabilmektedir. Bu bağlamda Facebook'a ilişkin algıların belirlenmesi önemli olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde Facebook kullanımının modellenmesine yönelik çalışmalar (Mazman & Usluel, 2010, Nah & Saxton, 2012) göz önüne alındığında, geniş kullanıcı kitlesi içerisinde, öğretmen adaylarının internet ve Facebook'u nasıl algıladıkları ile kullanım alışkanlıklarının belirlenmesinin gerek hizmet öncesi ve gerek se hizmet içi eğitim programlarının biçimlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu temel gerekçeden hareketle öğretmen adaylarının internet ve facebook kullanımına ilişkin algıların nasıl olduğu araştırmada problem konusu edinilmiştir.

1.1. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı öğretmen adaylarının "internet" ve "Facebook" kavramlarına ilişkin sahip oldukları algıları mecazlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adayları "internet" kavramına ilişkin sahip oldukları algıları hangi mecazlar ile açıklamaktadır.
2. Öğretmen adayları "Facebook" kavramına ilişkin sahip oldukları algıları hangi mecazlar ile açıklamaktadır.
3. Öğretmen adaylarının "internet" ve "Facebook" kavramları arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan "olgu bilim" deseni kapsamında yürütülmüştür. Olgu bilim çalışmalarında genellikle belli bir

olguya ilişkin bireysel algıların veya perspektiflerin ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.2. Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi 3. sınıflarda öğrenim göre 163, 4. sınıflarda öğrenim gören 141 olmak üzere toplam 304 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubu demografik bilgileri

	Sınıf	Sosyal	Okul öncesi	Fen	Resim	Müzik	PDR	Toplam
Kız	79	26	41	57	8	5	9	225
Erkek	39	11	2	13	6	3	5	79
Toplam	118	37	43	70	14	8	14	304

2.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından katılımcıların demografik özellikleri ve Facebook kullanım alışkanlıklarını belirlemeye yönelik 15 kapalı-uçlu soruya yer verilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının internet ve Facebook’a ilişkin algılarını ortaya çıkarmak amacıyla, “İnternetgibidir;; çünkü”, “Facebook gibidir;; çünkü”cümlelerinin tamamlamaları istenmiştir. Açık uçlu olarak verilen bu formlar araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen ham veriler, içerik analizi tekniği (Yıldırım ve Şimşek, 2008) kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. Ayrıca, araştırma bulgularının iç-güvenirliğini ve geçerliğini artırmak amacıyla öğretmen adaylarının görüşlerinden sıkça alıntılar yapılmıştır. Ayrıca iç güvenirliliğin artırılması amacıyla, öğretmen adayı görüşleri, iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış, analizler arası tutarlılık incelenmiştir. “(Anlaşma/anlaşma+anlaşmama) x 100” formülü ile iki kodlayıcı arasındaki uyuma katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman, (1994) Güvenirlik hesaplarının %70’in üzerinde çıkması durumunda verilerin güvenilir kabul edilebileceğini vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda ulaşılan veriler, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın temel veri kaynağı olan mecazlara ait bulguların verilmesinden önce, öğretmen adaylarının Facebook kullanım alışkanlıklarına ait çeşitli betimsel verilerin sunulmasının, çalışma grubunun betimlenmesinde ve mecazların yorumlanması aşamasında yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının Facebook kullanım sıklığı ve E-posta kontrol sıklıklarının verildiği Tablo 2'ye göre gün içerisinde en az bir kez Facebook kullanan öğretmen adayları çalışma grubunun yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Günlük düzenli kullanım açısından (Gün içerisinde bir ya da birkaç, Neredeyse her gün) bakıldığında ise oran %80'lere yaklaşmaktadır. E-posta kontrol sıklığında ise tam tersi bir durum olduğu söylenebilir. Düzenli olarak e-posta adresini kontrol eden öğretmen adaylarının oranı yaklaşık %23 olarak verilebilir.

Tablo 2. Facebook kullanım ve E-posta kontrol etme sıklıkları

	Facebook Kullanım Sıklığı		E-posta Kontrol Sıklığı	
	f	%	f	%
Gün içerisinde bir ya da birkaç	159	52,3	30	9,9
Neredeyse her gün	80	26,3	41	13,5
Haftada birkaç	42	13,8	97	31,9
Ayda bir kaç	23	7,6	136	44,7
Toplam	304	100,0	304	100,0

Düzenli Facebook kullanımının %80 gibi bir oranla oldukça yüksek olması, Facebook'ta geçirilen zamanı ve bu zamanın nasıl geçirildiği sorularını düşündürmektedir. Bu sorulara yanıt olabilmesi amacıyla öğretmen adaylarının üye oldukları Facebook grubu sayısı ve Facebook'ta harcanan ortalama zaman verilerinden oluşan veriler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3: Üye Olunan Facebook grup sayısına göre Facebook'ta geçirilen ortalama zaman

		Facebook'ta geçirilen ortalama zaman					Toplam
		15 dk az	15-30 dk arası	30 dk-1 saat	1-2 saat	2 saatten fazla	
Üye olmayan	Gruba üye değil	8	5	3	3	4	23
Üye olan	1-2 grup	33	33	13	11	4	94

grubu	3-4 grup	25	29	26	12	5	97
	5 ve üzeri	24	21	19	13	13	90
Toplam		90	88	61	39	26	304

Öğretmen adaylarının %90 üzerinde bir oranla Facebook gruplarına üye olduğu ve kullanım süreleri açısından ise 0-30 dakika arası kullanımın %60'lık bir orana sahip olduğu görülmektedir. Facebook'ta geçirilen süreyi yordaması olası diğer bir değişken olarak öğretmen adaylarının arkadaş sayısı ile harcanan zamanın çapraz tablo olarak verildiği Tablo 4 deki veriler incelendiğinde, Üye olunan Facebook grubunda olduğu gibi, arkadaş sayısı fazla olsa dahi kısa süreli kullanımın yaklaşık %60'lık bir oran ile öne çıktığı söylenebilir.

Tablo 4: Facebook'taki arkadaş sayısına göre Facebook'ta geçirilen ortalama zaman

	Facebook'ta geçirilen ortalama zaman					Toplam	
	15 dk az	15-30 dk arası	30dk-1 saat	1-2 saat	2 saatten fazla		
50'den az	7	1	1	1	0	10	
50-100	7	8	3	1	1	20	
Facebook arkadaş sayısı	101-150	14	21	8	4	3	50
	151-200	12	14	10	4	3	43
	201'den fazla	50	44	39	29	19	181
Toplam		90	88	61	39	26	304

Sosyal ağ kullanımının günlük yaşamdaki yeri ise Tablo 5'deki veriler ile yorumlanabilir. Facebook kullanıcılarının ancak yarısı başka bir sosyal ağ da kullanmaktadır. İkinci sıradaki tercihin ise Twitter olduğu öğretmen adaylarının görüşlerine yansımıştır. Cep telefonu, tablet gibi mobil cihazlardan Facebook kullanımı ise %80 oranıyla dikkati çekmektedir. Facebook Messenger uygulamasının ise Facebook kadar yaygın olmadığı %46'lık kullanım oranı bağlamında söylenebilir.

Tablo 5: Mobil Cihazlardan Facebook, Facebook Messenger ve Başka Sosyal ağ kullanımı

	Mobil Cihazlardan Facebook Kullanımı		Mobil Cihazlardan Facebook Messenger Kullanımı		Başka Sosyal Ağ Kullanımı	
	f	%	f	%	f	%
Evet	243	80	141	46	164	54

Hayır	61	20	163	54	140	46
Toplam	304	100	304	100	304	100

Üstte verilen tablolar aracılığıyla özetlenen kısa süreli ama düzenli Facebook kullanım alışkanlığının yorumlanabilmesinde kullanım amaçlarının da belirlenmesi önemli bir yer tutmaktadır. Aynı anda birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği maddeye ilişkin yanıtlar Tablo 6’da verilmiştir. “Arkadaşlarla iletişim”, öğretmen adaylarının kullanım amaçları sıralamasında ilk sırayı almaktadır. “Anlık mesajlaşma” seçeneği ile birlikte iletişim kavramı bağlamında değerlendirildiğinde, önemli bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. İletişimin bir alt boyutu olarak da yorumlanabilen, “dersler ile ilgili haberleşme” seçeneği öğretmen adayları tarafından vurgulanan diğer bir husustur. “Başkaları hakkındaki haberlere ulaşmak”, seçeneği öğretmen adaylarının yarısından fazlası tarafından işaretlenmiştir. Bu seçenek “Hayatımdaki değişiklikleri duyurma ve duvara yazma/yazılanları okuma” seçenekleri ile birlikte ele alındığında, öğretmen adaylarının kendi yaşamları ile ilgili çok fazla paylaşımda bulunmamakla birlikte, başka yaşamlar hakkında bilgi edinme çabası gösterdikleri söylenebilir. Sayıca fazla olan diğer bir seçenek ise zaman geçirme ifadesi olarak sonuçlara yansımıştır. Öğretmen adaylarının yüksek oranda katılım göstererek facebook’u boş zamanlarını değerlendirme aracı olarak öne çıkarmış olmaları dikkat çekicidir.

Üstte verilen kullanım amaçları kadar yoğun olmamakla birlikte yaklaşık %25’lik bir oran ile “Profili aracılığıyla kişiyi tanıma” seçeneği, insanları tanımanın yeni bir yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Güncel olaylar, haberler ve Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) gelişmelerini takip etme ve oyun oynama seçenekleri ise düşük oranda öğretmen adaylarının görüşlerine yansımıştır.

Tablo 6: Öğretmen Adayları Facebook Kullanım Amaçları

Facebook Kullanım Amaçları	f	%
1. Arkadaşlarla iletişim	278	20
2. Derslerle ilgili sınıf arkadaşlarımla haberleşmek	185	13
3. Başkaları hakkındaki haberler konusunda bilgi sahibi olmak	162	12
4. Zaman geçirme	160	12
5. Anlık mesajlaşma	148	11
6. Fotoğraflara bakma ya da fotoğraflara yorum yazma	133	10
7. Duvara yazı yazma ya da yazılanları okuma	87	6

8. Profili aracılığıyla kişiyi tanıma	72	5
9. İletişim bilgileri öğrenme	65	5
10. Hayatımdaki değişiklikleri duyurmak	48	3
11. Diğer.	20	1
Haberler (güncel olaylar, gündemi takip etme, KPSS gelişmeleri)	15	1
Oyun oynamak	5	0.4

3.1. Öğretmen adaylarının "internet" kavramına ilişkin sahip oldukları algılar

Öğretmen adayları internet kavramına ilişkin olarak toplam 195 farklı mecaz üretmiştir. Söz konusu mecazlar da 10 farklı tema altında toplanmaktadır. Mecazlar ve temalar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: İnternet'e ilişkin mecazlar

Tema	f	Mecaz		
Bilgi Kaynağı (74 farklı mecaz)	129	açık büfe,	değişik bir dünya,	matruşka,
		akan bir nehir,	deniz(4),	medya,
		aklımızdaki sorulara cevap,	dipsiz kuyu(2), dünya kitaplığı,	nimet,
		altın,	dünya(5),	nimet, büyüğüm,
		ansiklopedi(12),	dünyanın beyni,	okul(2),
		araştırma ortamı,	dünyayı bana getiren gezgin,	okyanus(5),
		ayaklı kütüphane,	eğitsel çalışma, ekran, evren(3),	öğretmen(2),
		bilgi aracı,	galaksi,	pazar,
		bilgi çölü,	gazete,	problem çözme,
		bilgi çöplüğü,	haber kaynağı,	rehber,
		bilgi deposu,	haber kaynağı,	sanal kütüphane,
		bilgi dünyası,	haber,	sınırsız dünya,
		bilgi kaynağı(2),	hayat,	sihirli bir kutu,
		bilgi kutusu(2),	hayatın kitabı,	sonsuzluk,
		bilgi küpü,	içinde herşeyin bulunduğu oda,	takip merkezi,
		bilgi yuvası(2),	ihtiyaç,	tuş,
		bilgiye ulaşma aracı,	iletişim aracı,	uçak, uzay,
		bilgiye ulaşmada bir yol,	iletişimde kol kanat,	yardımcı kaynak,
		cevap anahtarı,		yardımcı,
		yardımcım,		
		yaşam kaynağı,		

		çanta, çok işlevli kitap, çöplük, çözüm anahtarı dahi, dede,	kaynak(2), kitap(10), kütüphane(16), maden kaynağı,	yaşamın parçası, yaşamın sıkıştırılmış hali, yeni nesil ansiklopedi
Yaşam Desteği (39 farklı mecaz)	62	abim, annemiz, aşk(2), benim hayatım, beyin, bir organ, can damarı, can kurtaran, cankurtaran, çay, çikolata, dünya(2),	ekmek-su(4), fizyolojik ihtiyaç, günlük ihtiyaçlardan birisi, hayat(3), hayatın parçası, herşeyim, hızır(4), hızlı yol, ışık, ihtiyaç(4), ilaç(7), ilkyardım,	insan yalnızlığında dünya, kişisel bir ihtiyaç, kurtarıcı, nimet, peynir ekmek, salata, sihirli değnek, su(2), uyku, yardımcı, yaşam kaynağı, yaşam pınarı, yaşamın parçası, yemek(7)
Tehlike (27 farklı mecaz)	31	acı biber, alkolik, aşk, ateş(2), atom, atomun parçalanması, bağımlılık yapan madde, bıçak(2), bulaşıcı hastalık,	çikolata, değişken bir madde, elmas, fizyolojik ihtiyaç, gül, hapishane, hastalık, hipnoz, kabus,	madalyon, madalyonun iki yüzü, nutella, oyuncak, örümcek, sonsuz açılan kapı, tehlikeli viraj, toprak, Virüs(3)
Yaşam Kaynağı (13 farklı mecaz)	23	Birincil ihtiyacımız(2), ekmek, güneş, hava,	hayat(2), nefes almak, su(7), temel gıda,	yaşam kaynağı, yeme içme(5), yiyecek içecek. yiyecek,
Teknoloji (13 farklı mecaz)	16	7/24 çalışan saat, ağaç,	hayatı kolaylaştıran araç(2) ihtiyaçlarımızı karşılayan makine,	sonsuz kolu olan bir ahtapot, zaman geçirme

mecaz)		bilgi iletişim aracı, çağın mucizesi, hayat,	jet(3), kılavuz, kuş,	makinesi, zaman makinesi.
Bağımlılık (13 farklı mecaz)	13	Ailem, çekirdek, çikolata(2), hayatımın parçası,	hayatın vazgeçilmezi, kronik hastalık, Merve, odam,	roman, sürükleyici film, uyuşturucu, yaşam tarzı
Eğlence (12 farklı mecaz)	12	Arı, çikolata, eğitici oyuncaklar, eğlence mekanı,	eğlenceli oyun, en sevdiğim oyuncağım, gökyüzü, lunapark,	müzik, oyun salonu, oyun, park
Arkadaşlık (6 farklı mecaz)	9	arkadaş(5), insan,	kadın, yardımcı,	yardımcım, yeni tanıştığımız biri
İletişim (7 farklı mecaz)	7	dil, dünya, dünyaya açılan pencere,	iletişim aracı, mikrofon, su,	ulaşım aracı
Sanal Yaşam (4 farklı mecaz)	5	başka bir dünya, dünya(2), hayat, masal.		

3.1.1. Bilgi kaynağı olarak internet

Öğretmen adaylarının internete ilişkin ürettikleri mecazların dağılımı incelendiğinde, ilk sırayı bilgi kaynağı teması altında toplanan mecazlar oluşturmaktadır. Ansiklopedi, kitap, kütüphane gibi bilgiye atıf yapan mecazların tekrarlandığı temada, okyanus, evren, dünya, dipsiz kuyu gibi mecazlarla da bilginin boyutu tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu durumu ifade eden görüşler aşağıda örneklendirilmiştir.

Ayaklı kütüphane: Herşey insanın elinin altında. İş sadece bir tuşa bakıyor.

Yeni nesil ansiklopedi: İhtiyacım olan her bilgiye ulaşabilirsin.

Bilgiye ulaşmada bir yol: Araştıracığımız konu hakkında sadece birkaç anahtar kelime yazsanız bile istediklerimiz önümüze sıralanıyor.

Bilgiye ulaşma aracı: Bütün ödevler, sunular, sözde araştırmamızı istedikleri bilgilerin tümü internette var. Bir şey üretmediğimiz için Google amcaya sorup, bakarak yazıyoruz.

İnterneti genel bir bilgi kaynağı olarak tanımlayan görüşlerin yanında öğrenme-öğretme süreçleriyle ilişkisini, eleştirel bakış açıyla tanımlayan görüş dikkati çekmektedir. İnternetin sağladığı kolaylığın öğretmen adayları tarafından nasıl kullanıldığını betimlemesi açısından önemli olarak değerlendirilmektedir.

3.1.2. Yaşam desteği olarak internet

Bilgi kaynağı teması ardından, 62 öğretmen adayının mecazları ile tanımladığı yaşam desteği teması, bilgiye hızlı erişimin yaşama yansıması olarak ifade edilebilir. Hızır, ihtiyaç, ilaç ve yemek gibi mecazların birden fazla öğretmen adayı tarafından kullanıldığı temada, neredeyse tüm ihtiyaçların karşılanmasında ilk başvuru kaynağı olarak internet öne çıkmaktadır. Bu durum aşağıda verilen katılımcı görüşleri ile net bir şekilde ortaya konmaktadır.

Hızır: Ne zaman başımız sıkışsa internete başvururuz.

Nimet: İnternette ihtiyacımız olan her şeyi bulabiliyoruz. İstedığımız çoğu şey elimizin altında. Örneğin alışveriş yapabiliyoruz, derslerimize yardımcı olan araştırmalar yapabiliyoruz ve daha bir sürü şey. Çok şeye yarıyor yani.

Yemek: İletişim, araştırma, inceleme gibi konularda doymamı sağlıyor.

Kişisel bir ihtiyaç: Neye ihtiyacım olursa olsun her şeyi internet aracılığıyla halledebilirim.

İnternetin günlük yaşamda önemli bir yer tutması katılımcı görüşleri ile doğrulandığı temada, dikkati çeken diğer bir husus ise bireylerin yalnızlığında sağladığı destek olarak ifade edilebilir. Aşağıda verilen katılımcı görüşleri, farklı bilim dalları tarafından farklı yorumlanacak ifadeler içermekte ve olumsuz düşünceler çağrıştırmaktadır.

Çikolata: Her bunaldığımda canım sıkıldığında rahatlatıyor.

Arkadaş: Hayatın her alanında var. Kullanmayan kimse kalmamıştır. Yokluğu hissediliyor. İnsan bazen kendini yalnız hissediyor ve arkadaş oluyor.

Üstteki katılımcı görüşlerinin yanında, internetin aile üyelerinden biri gibi tanımlanması artık internetin yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak kabul gördüğü biçiminde yorumlanabilir. İnternet endeksli bir yaşamı akıllara getiren ifadeler Prensky (2001) tarafından tanımlanan "dijital yerliler" ve "dijital göçmenler" kavramları bağlamında değerlendirilebilir. Bu durumu özetleyen görüşler aşağıda verilmiştir.

Işık: İnternet olmadan şu anda bir şey yapmak mümkün değil.

Annemiz: Ne zaman ihtiyacımız olsa yanımızda.

Abim: Ne sorsam cevap verir ve hep yanımda.

Katılımcılar tarafından üç farklı bakış açısı ile betimlenen yaşam desteği teması, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2014) tarafından ortaya konan internet kullanım amaçları ve internet erişimindeki artışın önemli etkenlerinden birisi olarak yorumlanabilir.

3.1.3. Tehlike olarak internet

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yaklaşık %10 oranında tehlike teması altında birleşen, virüs, ateş, bıçak gibi mecazlar kullandıkları görülmüştür. Söz konusu mecazların bazıları sadece tehlike ifade ederken, büyük bir kısmı ise kullanım amacına vurgu yapmaktadır. Bağımlılık temasına ilişkin atıfların bulunduğu görüşlerde, yerinde kullanım, doğru kullanım ifadelerine sıklıkla rastlanmaktadır. Öğretmen adaylarının görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ateş: Kullanım amacına göre etkisi değişebilir.

Oyuncak: İnsanların elinde oyuncağa dönüşebilir. Doğru kullanılmalı.

Virüs: Yararından çok zararı var. Bağımlılık yapıyor.

3.1.4. Yaşam kaynağı olarak internet

Öğretmen adaylarının ürettikleri mecazlar arasında yaşam kaynağı olarak kabul edilen su, yeme içme gibi mecazlar bulunmaktadır. İnternetsiz bir yaşamın mümkün olamayacağı düşüncesini ön planan çıkaran ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Yemek içmek: Çağımızın gereği o olmadan yaşanmaz.

Ekmek, su: Onsuz yaşama mümkün değil.

Güneş: Onsuz hayat olmaz.

3.1.5. Teknoloji boyutuyla internet

Bu temayı oluşturan mecazlar, internetin sunduğu kolaylıkları tanımlarken teknoloji vurgusu yapan jet, 7/24 çalışan saat, çağın mucizesi, hayatı kolaylaştıran araç gibi ifadelerden oluşmaktadır. Bunun yanında, teknolojinin yaşamın her anında kullanımı ahtapot ve ağaç gibi mecazlarla dile getirilmiştir. Bu durumu özetleyen görüşler aşağıda verilmiştir.

Jet: Hızlı geliyor, hayatın her alanında ihtiyaç duyuyoruz.

Sonsuz kolu olan bir ahtapot: Hayatın her alanına girmiş

Hayatı kolaylaştıran araç: Gerekli bilgilere hızlı erişim sağlar. Vakit kaybını engeller.

Üstteki görüşler ile ortaya konan diğer nokta ise "hız" olarak ifade edilebilir. Teknolojinin gelişim hızı ve bu hızın istenen bilgiye erişmede sağladığı kolaylıklar öğretmen adaylarının görüşlerinde yer bulmuştur.

3.1.6. İnternet bağımlılığı

Birçok çalışmaya da (Young, 2004; Chou, Condrón ve Belland, 2005; Günöç ve Kayri, 2010) konu olan internet bağımlılığı 13 öğretmen adayının mecazları ile ortaya konmuştur. Uyuşturucu, kronik hastalık gibi

olumsuz mecazlardan çok, çekirdek, çikolata, en yakın arkadaşım Merve gibi ilk bakışta olumsuz olarak değerlendirilmeyen ancak açıklama ifadeleri sonucu bağımlılığı işaret eden mecazlar bulunmaktadır. Söz konusu mecazlar ve sıklığı birlikte değerlendirildiğinde bağımlılık temasının var olduğu ancak büyük bir problem olarak algılanamayacağı söylenebilir. Aşağıda belirtilen öğretmen adaylarının ifadelerinin bu düşünceyi destekler şekilde yapılandığı açıkça görülmektedir..

Sürükleyici film: Bir kere alıştık mı ondan ayrılmak zor olur. Bizi kendine çeker. Başından ayrılamayız. Zamanımızı çalar. Beynimizi uyuşturur.

Merve: Her zaman yokluğunu hissederim. Bakma gereği duyarım.

Odam: Hiç çıkmam.

Her ne kadar az sayıda öğretmen adayı tarafından olumsuz olarak değerlendirilse de üstteki görüşler, internetin yaşamı olumsuz etkilediğinin bir kanıtı olarak ifade edilebilir.

3.1.7. Eğlence kaynağı internet

Oyun, lunapark, oyuncak gibi mecazların bir araya gelmesiyle ortaya çıkan eğlence teması toplam 12 öğretmen adayının düşüncesi olarak araştırma verilerine yansımıştır. Öğretmen adaylarının, interneti eğlence amaçlı kullanımı yönündeki düşüncelerinin bazıları aşağıda verilmiştir.

Oyun salonu: İnsan canı sıkıldığında internette zaman geçirebiliyor

Park: Sıkıldığımda takıldığım yer.

Oran olarak düşük olmasına rağmen, günlük yaşamda zaman geçirme amaçlı internet kullanımı sıkça gözlemlenebilir bir durum olarak değerlendirilebilir.

3.1.8. Arkadaş olarak internet

Arkadaş teması altında 9 öğretmen adayı interneti, arkadaş, insan, kadın, yardımcı, yardımcım, yeni tanıştığımız biri mecazları ile tanımlamışlardır. Yalnızlık ve kullanım şekli öğelerinin vurgulandığı düşünceler aşağıda verilmiştir.

Arkadaş: Yalnızlığımda arkadaşlık eder.

Arkadaş: Hem iyi hem kötü şekillendirebilir.

Yeni tanıştığımız biri: Doğru kullanmayı bilmek tanımak gerek.

İnternetin çokyönlü işlevleri arasında düşük oranda olsa da öğretmen adaylarının paylaşımlarda buldukları ve yalnızlıklarını giderici bir araç olarak gördükleri söylenebilir.

3.1.9. İletişim aracı olarak internet

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin mesafeleri kısalttığı günümüzde, iletişim teması altında birleşen mecazların sayısının sadece 7 olması dikkat çekicidir. İlk bakışta oldukça az sayıda olduğu düşünülen mecazların, internet altyapısını kullanan farklı araçların (görüntülü görüşme uygulamaları, anlık sohbet yazılımları vb.) önplana çıkması sonucu

oluştugu düşünölmektedir. Ayrıca iletişim araçlarının güvenliğini sorgulayan öğretmen adayının ifadesi de önemle değerlendirilmesi gereken diğer bir husustur.

Dünya: İstediiğin herkesle etkileşim haline girebilirsin.

Dil: Artık insanlar internet sayesinde görüşebiliyor.

Mikrofon: Söylenenleri herkes duyar.

3.1.10. Sanal yaşam alanı olarak internet

Öğretmen adaylarının internete ilişkin ortaya koydukları son tema sanal yaşam olarak ifade edilebilir. Başka bir dünya, dünya, hayat, masal mecazları ile ortaya konan bu durum bağımlılık ve tehlike temaları ile birlikte değerlendirildiğinde gerçeklik ve güven sorununu öne çıkarmaktadır. Katılımcıların mecazları ve açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Başka bir dünya: İnsanların doğal davranmadığı ortam.

Dünya: Sosyalde yapamadığımız şeyleri yapabilme.

Hayat: Yaşam alanı orasıdır.

Masal: Ne kadar yaşarsan yaşa hep geçicidir ve doğruluğu sorunludur.

Öğretmen adaylarının internete ilişkin ortaya koyduğu mecazlar genel olarak değerlendirildiğinde, bilgi kaynağı olarak internet algısı ya da kullanımı belirgin bir şekilde dikkati çekmektedir. Bu durum 3. ve 4. sınıf olan katılımcıların, interneti öğrenim yaşantılarında aktif olarak kullandıkları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca internet, gündelik yaşamın sürdürülmesinde önemli bir kolaylaştırıcı olarak öğretmen adaylarının mecazlarına yansımaktadır. Bazı katılımcılar tarafından ekmek, su, hava gibi mecazlarla tanımlanan bu durum, daha fazla sayıda katılımcı tarafından hızır, ilaç benzeri mecazlarla tanımlanmıştır. Bu bağlamda, insan yaşamının tüm boyutlarında internet etkisi farklı düzeylerde de olsa hissedilmektedir.

Söz konusu etkiye temkinli yaklaşan öğretmen adayları ise, "Ne ekersen onu biçersin" atasözü ile doğru ve yerinde kullanımın önemini vurgulamışlardır. Az sayıda olmasına karşın bağımlılık ve sanal yaşam temaları, mevcut uyarılar göz önüne alındığında sebep-sonuç ilişkisi bağlamında açıklanabilir. Teknoloji teması altında yer alan mecazlar ise internetin bir "ahtapot" gibi yaşamın her alanına girdiğini, her an ihtiyaç duyulan ve doğru kullanıldığında hayatı kolaylaştıran ancak tersi durumlara da yol açabilme ihtimali göz ardı edilmemesi gereken bir araç olarak interneti betimlemektedir.

3.2. Öğretmen Adaylarının Facebook Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Algılar

Öğretmen adayları Facebook'a ilişkin olarak toplam 208 farklı mecaz üretmiştir. Söz konusu mecazlar da 8 farklı tema altında toplanmaktadır. Mecazlar ve temalar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Facebook'a ilişkin mecazlar

Tema	f	Mecaz
Bağımlılık (28 farklı mecaz)	63	Acılı adana, alışkanlık, alkol(3), ayak bağı, az samimi arkadaş, bumerank, buzdolabı, çay, eroin, hastalık, hipnoz+hipnoz+hipnoz, içki, iskender yemeği, kahve, kan, kokain, kola, kötü alışkanlık, mikrop, nikotin(2), olmazsa olmazım, örümcek ağı(3), saat, sakız(2), sakız, sevgili, sigara(27), uyuşturucu(5).
Tehlike (36 farklı mecaz)	45	Ahtapot internetin bir kolu, boş bir arkadaş, boş ve gereksiz laf, bulaşıcı hastalık, cam fanus, canavar(2), cellat, çağın en gereksiz musallatı, çok gereksiz bir şey, çöplük(2), gereksiz varlık, gün, hırsız(4), ilaç, istenmeyen misafir, kağıda yazı yazmak, kapalı kutu, körelmiş bıçak, kötü bir arkadaş, kumsaati, kurşun kalem, kuyu, mağara, pusula, sabah vakti çalmayan alarm, tatlı, tuzakları olan çukur, vakit hırsız(2), vakit öldürmek, vakiti çalan bir hain, virüs(2), yaydan çıkmış ok, yemek arkası tatlı(2), zaman kaybı, zaman öğütücü, zaman öldürme aracı(2).
İletişim (24 farklı mecaz)	44	Albüm, arkadaş toplantısı, arkadaş, büyük bir aile, cep telefonundaki mesaj kutusu, eski zamandaki mektup, geçmişteki güvercin, haber güvercini, haberleşme aracı(3), hayatın parçası, iletişim aracı(15), iletişim kaynağı, iletişim kurma yolu, iletişim yeri, iletişimin ana taşı, kafe, kayıp eşya bürosu, kitle iletişim aracı, postahane, sanal kafe, sohbet, telefon(5), ulaşım, uzun bir yol.
Haber Kaynağı (34 farklı mecaz)	41	Ajan, arkadaş, günceli takip, günlük, kitap, magazin dergileri,

mecaz)		ayaklı gazete(2), canlı magazin, çikolata, dedikodu kazanı, dedikodu yapmak, dedikodu, dünya, eğlence yeri, fotoğraf albümü, gazete(3),	haber kaynağı, haber saati, haberleşme aracı, haberleşme kaynağı, hayat, hayatın parçası, hırdavat dükkanı, ihtiyaç, kamu alanı, kanal d ana haber bülteni,	magazin eki, magazin programı(4), magazin sayfası, medyum, özel hayatı izleme makinesi, paparazzi, soy ağacı, sürekli güncellenen dergi, televizyon(2).
Sanal Yaşam (37 farklı mecaz)	40	Aile üyesi, ajans, arkadaş ortamı, arkadaş toplantıları, at koşturma meydanı, BBG evi, dedikodu, dünya, elektronik sohbet sayfası, sokak, ev, evcilik oyunu, günlük hayat, hayal, hayat cv'si,	hayat tarzı, hayat(3), hayatın farklı bir boyutu, hayatın simülasyonu, ideal benlik, insanların birbirlerini tanıyamama yeri, insanların hayatlarının aynası, kendi kendine konuşma yeri, mahalle, mahalle kahvesi, okuldaki öğrenci ya da öğretmen,	okyanus içinde koca bir deniz, oyun sahnesi, sakız, sanal arkadaş, sanal dünya, sosyal yaşam alanı, sosyete pazarı, şehir, şizofrenler dünyası, ütopya(2), üvey evlat, yaşam formu.
Paylaşım (25 farklı mecaz)	35	Arkadaşlarımla dolu bir oda, arkadaş(10), can, dedikodu kazanı, dost, dostum, eğlence dolu dünya, eğlenceli dünya, en iyi dost,	fotoğraf albümü, güzin abla, ilaç, kafe(2), kendini ifade etme yolu, paylaşım kaynağı, sınıf, sosyal aktivite, sosyal çevre,	sosyal ortam, sosyalleşmek için kafa dağıtma, yakın arkadaşım, yaşam alanı, zaman geçirme aracı, zaman makinası, ziyaretçi defteri.
Eğlence (21 farklı mecaz)	31	araba sürmek, arkadaş(3), boş zaman	eğlenceli bir ortam, eğlenceli bir yol, kafe,	sanal oyuncak, sanal park,

	etkinliği(2), can sıkıntısı giderici(2), çok yararlı olmayan kitap, eğlenme aracı(4), eğence merkezi, eğence sayfası,	meyve suyu, oyun oynama, oyun salonu, oyun(2), oyuncak(2),	sinemaya gitmek, stres atmak, tavla, vakit aracı(2),	geçirme
Kimlik (3 farklı mecaz)	Ayna(2), 4	insanlar hakkında bilgi kaynağı,	nüfus cüzdanı.	

3.2.1. Bağımlılık olarak facebook

Sosyal ağların oldukça kısa sayılabilecek geçmişine rağmen milyonlarla ifade edilen kullanıcı sayılarına ulaşmaları, yaşamımızdaki yerini tanımlamada önemli bir parametre olarak karđımıza çıkmaktadır. Farklı nedenlere dayandırılabilir bu yer edinişin önemli sonuçlarından birisi olarak bağımlılık teması öğretmen adaylarının mecazları sonucu ilk sırada yer almaktadır. Alkol, sigara, uyuşturucu gibi net olarak anlaşılabilen mecazların yanında İskender yemeği, acılı adana gibi mecazlar da dikkati çekmektedir. Birçok farklı çalışmaya (Andreassen, Torsheim, Brunborg & Pallesen, 2012, Çam & İşbulan, 2012, Balcı & Gölcü, 2013) konu olan Facebook bağımlılığına ilişkin görüşlerden bazıları aşığıda verilmiştir.

Sigara: Kısa süreliğine girip bakayım diyorum arkası kesilmeyen dakikalar boyunca vaktimi boşa harcıyorum.

Uyuşturucu: Bir işiniz olmasa bile saatlerce bakabiliyorsunuz.

Sigara: Bağımlılık yapar. Ancak bu bağımlılık aksi gibi hoşumuza gider. Her gün kullanırız zarar ve yararı düşünmeyiz

Facebook ile harcanan zaman, bağımlılığın göstergesi olarak öğretmen adaylarının görüşlerine yansımaktadır. Zamanın istemsiz bir şekilde harcandığını düşündüren öğretmen adaylarının mecazları aşığıda verilmiştir.

Kokain: Neden bilmiyorum, interneti ne zaman açsam elim f harfine gidiyor. Bir şey yapmasam bile facebook açık kalmalı.

Alışkanlık: İşin olsa da olmasa da, insan istemsizce bilgisayarı ilk açtığında eli direk facebook butonuna gidiyor.

Buzdolabı: Bir şey olmadığını bile bile ikide bir açarsın.

Bağımlılık ve keyif verici maddeler arasındaki ilişkide olduğu gibi facebook da keyif verici bir bağımlılık olarak katılımcı görüşlerine yansımıştır.

Kahve: Mutlu eden bir bağımlılık

İskender yemeği: Yedikçe yemek istersin. İskenderin tadına, facebook'un ortamına doyum olmaz.

Sevgili: Sürekli sevgiyle her gün takip ettiğim kopamadığım bir sayfadır.

3.2.2. Tehlike olarak facebook

Facebook'un insan yaşamını tehdit eden yönünün belirginleştirildiği tehlike temasını, canavar, hırsız, çöplük, vakit hırsızı, yemek arkası tatlı, virüs, zaman öldürme aracı gibi mecazlar oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının aşağıda örnek olarak verilen ifadeleri özellikle zaman yönetimi konusunda yaşamı olumsuz etkilediği biçimdedir. Zaman yönetiminin yaşanan değişimlere ve gelişimlere ayak uydurabilmede önemli bir değişken olduğu düşünüldüğünde Facebook'un zamanın değerlendirilmesine ilişkin öğretmen adayları üzerinde olumsuz yansımalarının olduğu söylenebilir. Konuya ilişkin öğretmen adaylarının örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

Hırsız: Girince zamanın nasıl geçtiği bilinmiyor, çoğu zaman boşa kullandığını düşünüyor.

Kötü bir arkadaş: Oyalar işinden alıkoyar.

Virüs: Zamanı boşa harcamanın en güzel yöntemidir

Yaydan çıkmış ok: Okun şiddetine göre zarar verme. Az ya da çok kullanım.

Zaman öldürme aracı: Kendini kontrol edemeyen biriyseniz bütün gününüz onun başında geçer

Zamanı boşa harcama tehlikesinin nedeni olarak keyifli geçen zaman ifadesinin kullanılması bağımlılık temasındaki görüşleri teyit eder niteliktedir. Bunun yanında özel hayatın gizliliğine ilişkin kaygılarını vurgulayan 2 katılımcının görüşleri, sosyal ağ kullanımında dikkat edilmesi gereken noktaları ön e çıkarmış olması bakımından önemli görülmektedir.

Cam fanus: Özelinizi saklayamazsınız

Kağıda yazı yazmak: Her şey yazılıyor, özel hayatın gizliliği kalmıyor.

Facebook'un insan yaşamını olumsuz etkileyen diğer bir yönü 2 öğretmen adayı tarafından dile getirilmiştir. Sosyal ağ kullanımının insan ilişkilerini ve günlük aktiviteleri olumsuz etkilediği yönündeki ifadelerle aşağıda yer verilmiştir.

Vakti çalan bir hain: Bütün vaktimi harçayabilirim. Kendimi durdurmadan başında vakit geçirsem, kitap okumaya, sosyalleşmeye vakit kalmaz.

Körelmiş bıçak: İlişkileri köreltip insanı sanal ortama bağlıyor. Eğlenceli yanları da olan fakat zaman kaybını da arttıran bir şey.

3.2.3. İletişim aracı olarak facebook

Sosyal ağlar, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla ve bu yöndeki gelişimlere paralel olarak , toplumsal yapıyı etkileyen önemli bir değişken olarak kabul görmüştür. Her yerde ve insan yaşamının her anında, yer alan internetin sağladığı olanaklardan birisi olan iletişim, öğretmen adaylarının görüşlerine de yansımıştır. Telefon, haber güvercini, iletişim

aracı gibi mecazlarla tanımlanan bu tema 44 katılımcının görüşlerinin toplamını oluşturmaktadır. Türkiye’de 38 milyon kullanıcısı ile nüfusun yarısını kapsayan Facebook (socialbakers.com), kesintisiz iletişim olanağı sağlamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bu durumu özetleyen görüşlerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

İletişim aracı: İyi bir şekilde kullanılırsa günümüzdeki en iyi iletişim araçlarından biridir.

İletişim aracı: Genelde arkadaşlarımla facebook'tan mesajlaşıyorum. Arkadaşlarımla sms'i olmadığı için.

Kitle iletişim aracı: Artık eskisi gibi mektup, ev telefonları yok. Birini mi özledik, facebook'tan görüntülü konuşma yaparız. Yanına gitmeyi ikinci plana atarız

Her ne kadar Facebook’un iletişim boyutunda sunduğu kolaylıklar ön plana çıkmış olsa da insanlar arası ilişkilere ilişkin olumsuz yansımalarının olduğu gerçeği de vurgulanmaktadır. Dikkati çeken diğer önemli bir husus ise Facebook’un sağladığı iletişim olanaklarının öğretmen adayları tarafından akademik amaçlarla da kullanılmasıdır. Sadece 1 katılımcı tarafından ifade edilen bu durum aşağıda verilmiştir.

İletişim aracı: Ödevlerimizi paylaştığımız, sınavlar hakkında bilgi edindiğimiz yerdir.

3.2.4. Haber Kaynağı olarak Facebook

Facebook’ta yapılan paylaşımların önemli bir haber kaynağı olduğunu düşünen 41 öğretmen adayı, bu durumu magazin programı, gazete, televizyon, ayaklı gazete benzeri mecazlarla ortaya koymuştur. Gerek mecazlar gerekse açıklamaları incelendiğinde gündemi takip amaçlı haberlerden çok magazinsel haberlerin daha fazla dikkati çektiği söylenebilir. Toplumsal olaylarda sosyal ağların rolünün de ifadelendirildiği görüşlere ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Canlı magazin: Türkiye'de her dakika neler oluyorsa haberdar oluyoruz.

Haberleşme kaynağı: İnternet ile ulaşamayacağımız haberleri facebook'ta bulabiliriz

Hayat: Bütün gelişmeleri takip edebilir, kişilerle paylaşımda bulunabilirsin.

Magazin dergileri: Tüm haberler facede [Facebook'da]. Herkes facede [Facebook'da].

Katılımcılar tarafından önemli bir haber kaynağı olarak görülen Facebook, ulusal ve uluslararası gündeminin yanında bireylerin yaşamında meydana gelen değişimleri de takip etme aracı olarak öne çıkmaktadır. Özellikle kim, kiminle, nerede sorularına cevap bulmanın en kolay yolu olarak değerlendirilebilecek olan Facebook’un bu yönüne ilişkin örnek görüşler aşağıdaki gibidir.

Magazin programı: Çok fazla insan hayatlarındaki değişimleri, gelişmeleri, olumlu olumsuz ne yaşıyorsa yansıttıkları, nerede oldukları ne yiyip içtikleri bile paylaştıkları anında haber alınan yer.

Ayaklı gazete: Artık herkes orada. Kim ne yapıyor, nereye gitmiş, ne yiyor, nerede çalışıyor. Herşeyi öğrenebiliriz ve bilgiler çok güncel.

Özel hayatı izleme makinesi: Kimin kiminle ilişkisi olduğuna, nereye gittiğine, kiminle arkadaş olduğuna ulaşmamızı sağlar.

Dünya: İnsan hayatındaki değişimleri facebook olmasa nasıl öğrenirdik?

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının önemli bir kısmının güncel haber kaynağı olarak Facebook'u kullandığı yukarıda verilen görüşlerden anlaşılmaktadır. İster gündemi takip etme, ister magazinsel haberlere ulaşma amaçlı kullanım olsun Facebook aracılığı ile aranılan tüm haber içeriklerine erişimin sağlanabilirliği en önemli avantaj olarak değerlendirilmektedir. Bu durumu ifade bir öğretmen adayının düşünceleri, herhangi bir yoruma gerek kalmaksızın aşağıda verilmiştir.

Haberleşme aracı: Facebook sayesinde gruplara üye oluruz ve bu şekilde etkinliklerden haberdar oluruz. Takip ettiğimiz sayfalar sayesinde gündemden haberdar oluruz. Aslında bir nevi merakımızı giderme aracıdır. Kim ne yapmış, nereye gitmiş, kiminleymiş, haberimiz olur. Tabi bunu da abartmamak lazım. Merak bir süre sonra hastalık haline gelebilir.

3.2.5. Sanal Yaşam alanı olarak Facebook

Öğretmen adaylarının hayat, ütopya, sanal dünya gibi mecazlarla tanımladığı sanal yaşam teması gerçek dünya dışında, insanların istedikleri şekilde biçimlendirebildikleri sanal yaşam formunun oluştuğunu düşündürmektedir. Toplam 37 öğretmen adayının mecazları ile ortaya konan bu durum Facebook'un ilgi çekmesi nedenlerinden birisi olarak da düşünülebilir.

Hayatın farklı bir boyutu: Gerçek olmayan fakat yaşanan bir yerdir.

Evcilik oyunu: Hayallerimizi aradığımız yer.

Ajans: Herkes kendi pozunu verir.

Katılımcıların, hayallerini gerçekmiş gibi yaşanabilmesi ya da sanal da olsa yaşam doyumu sağlayabilmesine ilişkin görüşleri Facebook'u diğer sosyal ağlardan bir adım öne çıkaran özellik olarak düşünülebilir. Söz konusu sanal ortamda sunulan yaşam biçiminin bireylerin, beklenti ve istekleri doğrultusunda biçimlendirilebilir olması öğretmen adayları için öncelikli tercih nedeni olabilmektedir denilebilir.

Hayat: İnsanların tüm hayatları gözler altına serildiği için hayatın biraz daha ışıltılı halidir. Çünkü facebooktaki durumlar ve resimler genellikle en iyi olanlardır.

İdeal benlik: Kendimiz olmadıklarımız ve kendimizi olmamız gerektiği gibi göstermeye çalışırız.

Oyun sahnesi: Mutlu ya da mutsuz herkesin saklandığı, olmayanı gösterdiği bir tiyatro sahnesi gibidir.

Öğretmen adaylarının görüşlerinden anlaşıldığı üzere varolan bu sanal yaşam biçimi, birçok kişi tarafından bilinen ve kabullenilmiş bir görüntü ortaya koymaktadır. Ancak sanal yaşam ile gerçek yaşam arasındaki uyumsuzlukların gerçek yaşamı olumsuz etkileyebilecek yansımalarının olabileceği de üzerinde durulması gereken bir konudur. Bir öğretmen adayının konuya ilişkin aşağıda verilen düşünceleri sanal yaşamın gerçek yaşama yansımadaki olumsuzluğu ortaya çıkarması bakımından önemsenmektedir.

Çağın en gereksiz musallatı: İnsanları hırslı ve korkunç canavarlara dönüştürebilir. Ben öyle oldum. Kendini beğenmeyen, sürekli kusur bulan biri oldum. Hiçbir şey facebook'ta gördüğüm, mükemmel gibi görünen hayatlardan daha iyi olmuyor. Ben berbat durumdayım da insanlar hep mutlu gibi geliyor. Nasıl hep mutlular diye şaşıyorum. İnsanların hayatlarına burnumuzu sokmak gibi yeni meziyetlerimiz oldu çok şükür. Facebook ölsün mümkünse !!!

Facebook kullanımının insan olmanın bir gereği olması veya olmaması biçiminde insanı tanımlayan özellikler arasında yer almasına ilişkin görüşlerin oluşması Facebook'un sosyal etkisini belirginleştirme açısından önemlidir. Bu durumu betimleyen öğretmen adayına ilişkin ifade aşağıda verilmiştir.

Hayat tarzı: Facebook'u olmayanı adamdan saymıyorlar. Bana ne saymayan insan değildir. Facebook amacından çıkmış, saçma bir sosyal medyadır.

3.2.6. Paylaşım aracı olarak facebook

Web 2.0 ile internetin durağan bir yapıdan dinamik bir yapıya geçişi, kullanıcıların özel bir bilgiye ihtiyaç duymadan aktif kullanıcılar olabilmesine olanak tanımıştır. Sosyal ağlar sayesinde bu durum çok geniş kitlelere ulaşmış ve yaygınlaşmıştır. Fotoğraf, video gibi görsel öğeler, duygu ve düşünceleri ifade eden sözcüklerle birleşince, yapılan paylaşımlar nicelik ve nitelik açısından inanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Uluslar arası Sosyal Medya Derneğinin 2013 Sosyal Ağlar Raporuna Göre (<http://usmed.org.tr/2013-sosyal-aglar-raporu-infografik/>), facebook'ta 2013 yılında 10 milyondan fazla uygulama kullanılmış, günde 350 milyondan fazla fotoğraf paylaşımı gerçekleşmiş ve yapılan paylaşımlara ilk 5 saat içerisinde %75'lik oranla ilgi gösterilmiştir. Bu durum öğretmen adaylarının mecazlarında arkadaş, kafe, güzin abla gibi ifadelerle yer almıştır.

Arkadaş: Seni en iyi Facebook tanır anlar.

Güzin Abla: Herkesin derdini, mutluluğunu, sevincini paylaşır.

Dost: Her şeyi paylaşırız.

Arkadaş: Kendimi rahat hissediyorum, duygularımı arkadaşlarımla paylaştığım gibi facebookta beni rahatlatıyor.

Sevinç, üzüntü, yalnızlığın paylaşıldığı ve bu paylaşımlar sonucu öğretmen adaylarının rahatladıklarını belirten ifadeler dikkat çekicidir. İnsan yaşamının her anında bir şekilde var olan Facebook, yeni bir arkadaşlık biçimi oluşturmuştur denilebilir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yaklaşık %10'unu oluşturan 35 öğretmen adayının benzer düşünceleri paylaşması, Facebook arkadaşlığının önemsendiğinin bir göstergesi olarak düşünülebilir.

3.2.7. Eğlence kaynağı olarak facebook

Eğlence teması altında, 31 öğretmen adayı facebook'u oyuncak, arkadaş, boş zaman etkinliği, can sıkıntısı giderici gibi mecazları ile tanımlamıştır. Bu mecazların oluşumunda Facebook'da bulunan birçok oyun, fotoğraf, film, seyahat, doğum günü gibi farklı uygulamaların bulunması etken olarak düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının eğlence kaynağı temasına ilişkin mecazlar ve açıklamalarından bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Arkadaş: Zaman geçirmek istediğimde, canım sıkıldığında facede [Facebook'a]. takılırım.

Oyun: Boş zaman uğraşısıdır. Canın sıkıldığında açıp biraz bakarsın oyun oynarsın, kafanı dağıtırsın.

Oyuncağı: Sadece eğlendirir, zaman geçirmeyi sağlar.

Can sıkıntısı giderici: Canım sıkıldığında facebook'a girer, bir şeyler okuyarak zaman geçiririm.

Öğretmen adaylarının boş zamanlarını değerlendirme ya da can sıkıntısını gidermede bir seçenek olarak Facebook'u görmeleri önemli olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanında bir öğretmen adayının *sanal oyuncak* olarak betimlediği Facebook için, "sıkıcı bir üniversite hayatında başka bir sosyallığımız yok." açıklaması, sosyal açıdan yaşanan eksikliklerin Facebook tarafından giderilmeye çalışıldığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

3.2.8. Kimlik olarak facebook

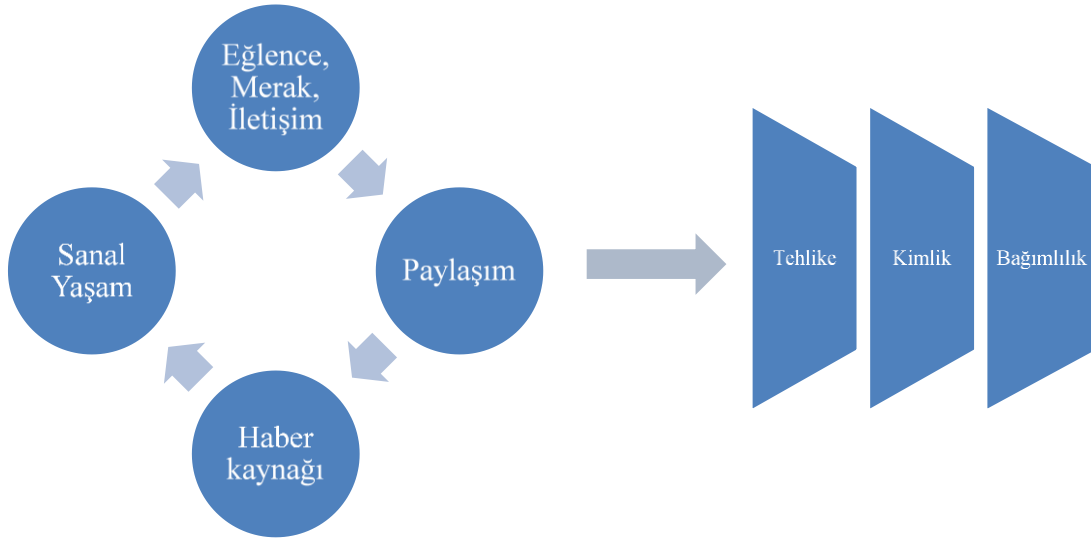
Araştırmaya katılan dört öğretmen adayı tarafından ifadelendirilen ayna, nüfus cüzdanı, insanlar hakkında bilgi kaynağı mecazları kimlik temasını oluşturmuştur. Bu mecazlar bireyi tanımada yeni bir yöntem olarak Facebook'un ön plana çıktığını göstermektedir denilebilir. Bireylerin paylaşımları, arkadaş çevreleri ve onların paylaşımlarına yapılan yorumlar bireylerin kişilikleri hakkında ipucu verme niteliği taşıdığı söylenebilir. Öğretmen adaylarının yapmış oldukları mecazlar ve betimleme örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

Nüfus cüzdanı: Bütün bilgilerimiz yer alır.

Ayna: Kişilik ve karakteri yansıtır.

Ayna: Kişinin paylaştıkları karakterini yansıtır.

Öğretmen adaylarının Facebook'u nasıl algıladıklarının belirlenmesi amacıyla sorulan soruya ilişkin metaforlar, sosyal ağ kullanım döngüsüne ilişkin fikirler vermektedir. Söz konusu döngüyü destekleyen görüşler ise Hablemitoğlu ve Yıldırım'ın (2012) çalışmasında, Facebook tutumları ve yaşam tatmini arasında karşılıklı etkileşim olarak ifade edilebilir. Bunun yanında, Baruah (2012) sosyal medyanın hem kişisel hem de toplumsal düzeydeki sosyal yaşantılarda köklü değişimler meydana getirme potansiyelini dile getirmektedir. Ayrıca Tosun'a (2014) göre online etkileşimlerin, insanları offline dünyadan ayırdığını düşündüren birçok anekdotal kanıtlar bulunmaktadır. Facebook yaşam döngüsü, verilerin analizi sonucu elde edilen temalar kullanılarak Şekil 1'deki gibi şematize edilebilir.

Şekil 1: Facebook Yaşam Döngüsü

Şeklin yorumlanmasında başlangıç noktası olarak iletişim, eğlence ve merak öğeleri söylenebilir. Descartes'in duygu açıklamasında altı temel duygudan biri olarak merak, davranışlarımızın şekillenmesinde önemli bir rol oynar (Yazıcı, 2007). Araştırmada merak ifadesi 5 farklı tema altında 9 kez yer alması nedeniyle dikkati çekmektedir. Merak ile bir arada değerlendirilen diğer bir başlangıç noktası ise iletişimdir. Sever'e (1998) göre iletişim duygu, düşünce, bilgi, haber ve becerilerin paylaşılmasıdır ve yaşamımızın vazgeçilmeyecek tek gerçeğidir. Eğlence temasının başlangıç noktasında olmasının nedeni ise öğretmen adaylarının Facebook kullanım amacı olarak somut bir neden yerine "zaman geçirme" ifadesini kullanmalarıdır. Ayrıca García-Martín, Nicasio ve Sanchez'in (2013) çalışmalarında değindikleri eğlence amaçlı kullanım sonucu ile örtüşmektedir. Bu durum Facebook kullanmaları için özel bir neden olmasa bile bireylerin Facebook'ta zaman harcadıkları ya da gezindikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Başlangıç noktasının ardından gelen adım ise paylaşım teması olarak ifade edilebilir. Bireylerin duygu ve düşüncelerini, beğeni, fotoğraf, haber olarak

paylaşmaları bireyi rahatlatıp mutlu ederken, diğerlerinin haber kaynağını oluşturmaktadır. “Ülke gündeminden” “kim, kiminle, nerede, ne yapıyor?” sorularının cevabına kadar “güncel” haberler, bireylerin merak ve iletişim ihtiyacı ile birleşince bir bütün oluşturmaktadır. Facebook yaşam döngüsünü destekleyen diğer çalışma ise Lee, David ve Hsiao (2014) tarafından ortaya konmuştur. Söz konusu çalışmada, Facebook’un algılanan değerini oluşturan dört alt değerden bilgi, yaşantısal ve sosyal değerler dikkati çekmektedir. Belirtilen alt değerler sırasıyla açıklanırsa Bilgi değeri, diğer SNS kullanıcılarından bilgi, haber ve kaynakların paylaşımını sağlama beklentisini ifade etmektedir. Sonuç olarak söz konusu değerlerin yararı yeni bilgi ya da ilginç haberlerdir. Bu da Facebook yaşam döngüsünün paylaşım ve haber kaynağı temalarını doğrular niteliktedir. Yaşantısal/Duygusal değer, Facebook kullanıcıları arasındaki etkileşimi belirleyen istatistiki olarak en anlamlı alt değer olarak görülmektedir. Genellikle, yararlı bir bilgi paylaşımı ve coşkulu ya da övgü dolu yanıtlar ile psikolojik ihtiyaçları gidermede ortaya çıkmaktadır. Facebook ile oluşturduğu düşünülen sanal yaşamın gerekçesini oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca Sosyal değer, Facebook kullanım istenirliği/cazibesi/arzu edilirlilik ve sosyal kabulü ifade etmektedir. Bu sayede kullanıcılar kendilerini sosyal bir sınıfın üyesi olarak hissedebilir. Bireylerin Facebook ortamında mutlu olması LaRose, Ozkaya ve Oha’ya (2014) göre Facebook’un sağladığı arkadaşlık desteğinin yaşam doyumunu yordayan değişken olarak ifade edilmesidir.

Meydana gelen bu birleşim, gerçek dünyanın paralelinde sanal bir yaşam formunun oluştuğunu düşündürmektedir. Böyle bir oluşumda insanların ideali yansıtmaları, kimlik, tehlike ve bağımlılık temaları ile açıklanan olumsuzluklara neden olabileceği, öğretmen adaylarının düşünceleri bağlamında ifade edilebilir.

3.3. Öğretmen Adaylarının İnternet ve Facebook Algılarının Karşılaştırılması

İnternet ve Facebook’a ilişkin algıların karşılaştırabilmesi amacıyla ulaşılan temalar ve sıklıklarını gösteren Tablo 9 ile internet ve facebook’u betimleyen birbiriyle ilişkili mecazların yer aldığı Tablo 10 aşağıda verilmiştir.

Tablo 9: İnternet ve Facebook’a ilişkin mecazların dağılımı

Tema	İnternet (f)	Facebook (f)
Bağımlılık	13	63
Tehlike	31	45
İletişim	7	44

Bilgi kaynağı / Haber kaynağı	129	41
Sanal yaşam	5	40
Eğlence	12	31
Kimlik	---	4
Teknoloji	16	---
Yaşam desteği	62	---
Yaşam kaynağı	23	---

Tablo 9 incelendiğinde 5 adet temanın (Bağımlılık, tehlike, iletişim, sanal yaşam, eğlence) aynı isimlendirildiği, 2 adet temanın (Bilgi kaynağı/Haber kaynağı) ise farklı isimlendirilmelerine rağmen ortak paydaya sahip oldukları düşünülmektedir. Kimlik teması sadece Facebook için, teknoloji, yaşam desteği ve yaşam kaynağı temaları ise internet kavramı altında karşılık bulmuştur. İnternet ve Facebook'u birbiriyle ilişkili temalar ile tanımlayan 8 öğretmen adayının görüşleri Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: İnternet ve Facebook'u betimleyen birbiriyle ilişkili mecazlar

Mecaz (İnternet)	Mecaz (Facebook)
1 Sonsuz kolu olan bir ahtapot	Günümüzde hayatın her alanına girmiş bir sistemdir. Ahtapot internetin bir kolu Sosyal hayatımızı artık bu alanda daha çok daha fazla zaman ayırıyoruz.
2 Hipnoz	Artık ona bakarken vakit nasıl geçiyor bunu anlamıyorum. Odaklanma problemim var internete karşı. Hipnoz+hipnoz+hipnoz Dünyadaki bütün insanlar tarafından ciddi sürede kullanılan bir sitedir. Bağımlılık yapmıştır. Her yerde sıklıkla kullanılan ve en çok tıklanan sitelerden birisidir.
3 Hapishane	İnterneti sen istediğin sürece onu kullanabildiğin düşünüyorsun ama belirli bir süre sonra internetin seni hapsedtiğinin farkına varıyorsun. Ayaklara vurulmuş pranga Yukarıda belirttiğim gibi interneti sadece sosyal ağ gibi niteliklerinden dolayı kullandığım için internet bağımlısı olmaya başlıyorsun ve bir müddet sonra facebooksuz bir hayatın olamayacağını, facebooktan bağımsız bir dünyanın

				gerçekliğini kendimizi inandırmakta zorlanıyorsunuz.
4	Ailem	Sürekli iç içe olduğum bir sayfadır. Bağlantımı koparamadığım için böyle düşünüyorum	Sevgili	Sürekli sevgiyle her gün takip ettiğim kopamadığım bir sayfadır
5	Eğitici oyuncak	bazen eğlendirir, bazen bir şeyler öğretir.	Oyuncak	Sadece eğlendirir, zaman geçirmeyi sağlar.
6	Okyanus	Uçsuz bucaksız bir derya gibi çok geniştir.	Okyanus içinde koca bir deniz	İnternet içindeki en geniş kullanım alanından biridir.
7	Dünya	İyi ve güzel şeyler içiçe geçmiş dünya gibi. İstedığın şeyi seçebilirsin. Bilinçli kimse güzel kullanır hayatına ekstra 2. bir dünya katar, bilinçsiz kullanan kişinin ise gerçekle bağlantısı kopar kendini filmlerde zanneder.	Şehir	Birbirini tanıyan insan topluluğundan oluşur. Birbimizden haberdar olup kendimi ile ilgili bilgileri sunarız.
8	Su	Olmadan olmaz. Hayatın her alanında ihtiyaçtır.	Meyve suyu	Olsa da olur olmasa da olur. Ama olsa güzel olur.

Tablo 10'daki mecazlar ve açıklamaları incelendiğinde, internet ve Facebook'u ilişkisiz mecazlarla tanımlayan görüşler ile örtüşmektedir. Her iki kavram için ortaya konan temalar karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Bağımlılık teması bağlamında öğretmen adaylarının internet ve Facebook algıları incelendiğinde internet bağımlılığı genelinden Facebook bağımlılığına geçiş olduğu görülmektedir. İnternet için kullanılan ifadeler genel bir çerçeveye çizerken, Facebook için kullanılan ifadeler daha açıktır. Zaman kaybının sıkça belirtilmesi, teşvik ve sosyal etkiyle başladığı ve mutlu eden bir bağımlılık olarak dile getirilmesi, temanın Facebook özelinde daha net tanımlanmasına olanak sağlamaktadır.

Tehlike teması ile bağımlılığa atıf yapılmakta ve internet için kullanım amacı, Facebook için ise zaman kaybı endişesi ön plana çıkmaktadır. Benzer kaygıları içeren tehlike ve bağımlılık temaları birlikte değerlendirildiğinde internet için f=44 iken, facebook için f=108 olması dikkati çeken bir durumdur. Diğer önemli bir nokta da araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yaklaşık 3'te birinin Facebook için olumsuz bir bakış

açısına sahip olmasına rağmen Tablo 2’de verilen düzenli Facebook kullanımının %80’lik bir oranda olması anlamlı olarak değerlendirilmektedir.

İletişim teması ise yaşanan dönüşümün net bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 2’deki verilere göre interneti iletişim amaçlı kullanan öğretmen adaylarının sayısının Facebook’a göre oldukça az olması ve görüşler incelendiğinde Facebook kullanımının telefon ve mektubun yerini, aldığı gerektiğinde görüntülü görüşme özelliği ile iletişimde önemli bir yer kapladığı söylenebilir.

Facebook’un haber kaynağı, internetin ise bilgi kaynağı olarak görüldüğü temalar her ikisi arasındaki farklı algının temelini oluşturduğu söylenebilir. Ödev, araştırma ve ihtiyaç duyulan birçok noktada internet bireylerin en büyük veri bankası olarak karşımıza çıkmaktadır. Haber kaynağı olarak Facebook ise gündemi ve magazinsel haberlerin güncelliği ile dikkati çekmektedir. Tablo 3’deki üye olunan Facebook grup sayısı ve Tablo 4’de Facebook arkadaş sayısı yapılan yorumları destekler niteliktedir.

Sanal yaşam hem internette hem de Facebook’ta yer bulan diğer bir temadır. Ancak bağımlılık, tehlike, iletişim temalarında olduğu gibi Facebook aracılığıyla süren sanal gerçeğin daha baskın olduğu görülmektedir. “Ailenin bir üyesi” olarak tanımlanan Facebook en iyi resimler ile süslenmektedir. Kullanılan ifadeler kimlik temasının da sanal yaşam ile birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymakta, Facebook’ta yapılan paylaşımların karakterin yansıması olarak düşünülmektedir. Tablo 5’de verilen betimsel veriler, mobil cihazlardan Facebook kullanımının % 80’lik bir oranı işaret etmesi, sanal ortamın önemini vurgulayan diğer bir bulgudur.

Sanal yaşam temasının oluşmasında büyük oranda etkili olduğu düşünülen paylaşım teması duygu ve düşüncelerin Facebook yoluyla aktarılmasını betimlemektedir. “Zaman geçirme”, “kafa dağıtma”, “oyun” gibi etkinlikler bağlamında Facebook, internetin sunduğu diğer web 2.0 araçları arasında sayısal olarak üstünlüğü net bir şekilde görülebilmektedir. Eğlence teması altında yer bulan söz konusu etkinlikler, Facebook’un yeni boş zaman geçirme aracı olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir. Tablo 6’da verilen Facebook kullanım amaçları listesinde de zaman geçirme aracı olarak Facebook’un ilk sıralarda yer alması bu durumu doğrulamaktadır.

Sadece internet için dile getirilen teknoloji teması irdelendiğinde ise bilgi kaynağı temasına üzerine, hız kavramının eklendiği görülmektedir. Bilgiye hızlı erişimin, günümüzde etken bir faktör olduğu düşünüldüğünde internetin önemli bir işlevi, öğretmen adayları tarafından vurgulanmaktadır. Bilgiye hızlı erişimin bir sonucu olarak verilen ödevlerin hazırlanmasından bankacılık işlemlerine kadar yaşamı kolaylaştıran tüm uygulamaların karşılığı yaşam desteği ve yaşam kaynağı temaları altında yer bulmuştur. Her iki temayı birbirinden ayıran nokta ise internete atfedilen önem derecesine göre değişmektedir. Yaşam desteği temasında

“hızır” “ilaç” gibi mecazlar yer alırken yaşam kaynağı temasında “ekmek” “su” “hava” gibi mecazlar ile yaşamsal ihtiyaçlara atıf yapılmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde internetin yaşamımıza kattığı yeniliklerden birisi ve toplumun tüm kesimlerinden karşılık bulan “Facebook” internet kullanımında ve sosyal yaşama olan etkileri ile dikkati çekmektedir. Söz konusu etkinin somut göstergeleri olarak bağımlılık, iletişim, haber, duygu ve düşüncelerin paylaşımı ve boş zaman etkinliklerinin, internet genelinden Facebook özeline artan değerlerde taşınıyor olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ

Alanyazındaki birçok çalışma bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimi ve bu değişimin sonuçlarına ilişkin yorumları ortaya koymaktadır. Bu araştırma ile internet ve internette yaşanan gelişimlerin birbiri ile olan ilişkileri incelemeye çalışılmıştır. Yaşamımızı derinden etkileyen internet, sosyal ağlarla birlikte farklı boyutlar kazanarak çok daha geniş kitlelere ulaşmıştır. Ayrıca sosyal ağlar internete erişim noktasında, ihtiyaç kavramını değişikliğe uğrattığı söylenebilir. En çok beğenilen Facebook sayfasının, Fenerbahçe ve Galatasaray spor kulüpleri sayfalarının toplamı kadar olan Facebook for Mobile Phone olması bu durum ispatı olarak verilebilir (socialbakers.com)

İnternetin bilgiye hızlı erişim sağlaması öğretmen adaylarının en fazla (f=129) atıfta buldukları özelliğidir. Söz konusu erişimin ödevler, araştırma ve diğer ihtiyaçlar açısından önemi ise, yaşam desteği ve yaşam kaynağı temaları (f=85) ile ortaya konmaktadır. Taniguchi (2003) eğitimsel amaçlar için bilgi aramanın dört temel internet meteforundan birisi olduğunu belirtmektedir. Karaman (2010) öğretmen adayları tarafından kullanım amaçlarına bakıldığında ise ilk sırada “bilgiye erişimin” yer aldığı, Şenyuva ve Kaya’nın (2013) çalışmalarında ise hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu interneti bilgi kaynağı olarak algılamakta ancak bilinçli olarak kullanılması gerektiğini belirtmeleri araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Analizler sonucu elde edilen diğer temaların ise görece olarak önemini yitirmekte olduğu söylenebilir. Bağımlılık, tehlike, iletişim, haber kaynağı, sanal yaşam, paylaşım ve eğlence temaları internet kavramı için önemini kaybederken, Facebook kullanımında ise önemli bir yere sahip oldukları söylenebilir. 2014 yılının ilk üç ayında gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, internet kullanım amaçları dikkate alındığında bireylerin ilk sırada %79’luk bir oran ile sosyal paylaşım sitelerine katılım sağlamaları, mevcut bulgunun toplum genelindeki durumu yansıttığı şeklinde yorumlanabilir.

Söz konusu temalar incelendiğinde, internetin sunduğu diğer araçlar (messenger, e-posta) yerine Facebook’un iletişim aracı olarak öne çıkmaya başlamış olması öğretmen adaylarının görüşlerine yansımıştır. Bu bulgu Valtonen, Dillon, Hacklin, ve Vaisanen (2010) ve Sheldon’ın (2008) çalışmaları ile desteklenmektedir. Haber kaynağı olarak Facebook

kullanımı ise Pempek, Yermolayeva ve Calvert'in (2009) arkadaşların neler yaptığı ile ilgili haberleri okuma ya da diğerlerinin profiline ya da resimlerini bakma gibi başkalarını gözlemleyen etkinliklerin profil güncelleme, bilgi paylaşımı gibi etkinliklerden önce geldiğini sonuçları ile örtüşmektedir. Haber kaynağı olarak televizyonlar yerine Facebook'u tercih eden öğretmen adaylarının bulunması, Valtonen, Dillon, Hacklin, ve Vaisanen'in (2010) çalışması ve 2014 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçları ile örtüşen diğer bir bulgudur.

Benzer bir durum ise internette sörf ile geçen zamanın Facebook'a taşınması olarak ifade edilebilir. Aile üyesi gibi mecazlar, sanal gerçekliğin yaşamın kendisiyle eşdeğer tutulabilmesi noktasında önemli olarak değerlendirilmektedir. Yaşamın pırıltılı kesitleri ile doldurulduğu düşünülen sosyal ağlar, sanalın ne derece gerçeği yansıtabileceği noktasında soru işaretleri barındırmaktadır. Ama yine de boş zaman etkinliği olarak internette sörfün yerini Facebook'un aldığını düşündüren görüşler, sosyal ağların internetin ayrılmaz ve büyük bir parçasını oluşturduğu düşüncesini doğrulamaktadır. Bu noktada, Facebook'un çok zamanlarını aldığını düşünen öğretmen adaylarının tehlike olarak tanımladıkları bu durum, Şener'in (2014) Türkiye'de Facebook Kullanım Araştırmasının sonuçları ile kesişmektedir.

Öğretmen adaylarının görüşleri, tehlike olarak tanımlanan boşa zaman kaybının bir aşama sonrası olarak ifade edilebilecek Facebook bağımlılığına ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Bağımlılık kavramının internette Facebook'a doğru geçişi son yıllarda yapılan ve Facebook Bağımlılığına ilişkin çalışmalarda da görülmektedir (Andreassen, Torsheim, Brunborg ve Pallesen, 2012, Çam ve İşbulan, 2012, Balcı ve Gölcü 2013). Bunun yanında Sanchez, Cortijo ve Javed (2014) Facebook kullanımında sosyal etkinin önemli faktör olduğunu belirtmesi, kullanımına ilişkin diğer önemli bir noktayı vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, Facebook'un kurulduğu 2004 yılından (Boyd ve Ellison, 2008) bu yana milyonlarca kullanıcıya ulaşmasının nedenlerinin irdelenmeye çalışıldığı çalışma ile öğretmen adaylarının algı ve düşünceleri, sosyal ağların önemli bir çalışma konusu olmaya devam edeceğini göstermektedir. Benzer çalışmaların farklı yaş gruplarında ve toplumun diğer kesitlerinde yapılması, yaşanan değişimi ortaya koymada önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

5. KAYNAKÇA

Andreassen, C. S., Torsheim, T., Brunborg, G. S. & Pallesen, S. (2012). Development of a Facebook Addiction Scale. *Psychological Reports*, 110, (2), 501-517.

Balcı, Ş. & Gölcü, A. (2013). Türkiye'de Üniversite Öğrencileri Arasında Facebook Bağımlılığı: Selçuk Üniversitesi Örneği. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 255-278.

- Baruah, D. T. (2012). Effectiveness of Social Media as a tool of communication and its potential for technology enabled connections: A micro-level study. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 2 (5), 1-10.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2008). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1), 210-230.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (4), 693-712.
- Chou, C., Condrón, L. & Belland, J., C. (2005). A Review of the Research on Internet Addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.
- Çam, E. & İşbulan, O. (2012). A New Addiction For Teacher Candidates: Social Networks. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11, (3), 14-19.
- Garcia-Martín, J., Nicasio, J. & Sanchez, G. (2013). Patterns of Web 2.0 tool use among young Spanish people. *Computers&Education*, 67, 105-120.
- Günüç, S. & Kayri, M. (2010). Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi:Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 220-232.
- Hablemitoğlu, Ş. & Yıldırım, F. (2012). Gençlerin Gözünden Sanal Bir Sosyal Kapital Olarak "Facebook". *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 1-20.
- İbret, B, Ü & Aydınöz, D. (2011). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin "Dünya" Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 85-102.
- Kutanis, Ö., R. & Alpaslan S. (2006, Kasım) "Metaforlar Bilgi Üretimini Destekler mi?", 5. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Cilt I, 659-667, Kocaeli.
- Karaman, M. K. (2010). Öğretmen Adaylarının TV ve İnternet Teknolojilerini Kullanma Amaç ve Beklentilerinin Medya Okuryazarlığı Bağlamında Değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (2), 51-62.
- Kararımk, Ö. & Güloğlu, B. (2012). Metafor: Danışan ve Psikolojik Danışman arasındaki Köprü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (37), 122-135.
- Lee, R. M., David, C. Y. & Hsiao, C. Y. (2014). Understanding the perceived community value of Facebook users. *Computers in Human Behavior*, 35, 350-358.

- Mazman, S, G. & Usluel, Y, K. (2010). Modeling educational usage of Facebook. *Computers & Education*, 55, 444-453.
- Miles, M, B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An expanded sourcebook(2nd ed.)*, London:Sage.
- Nah, S. & Saxton, D, G. (2012). Modeling the adoption and use of social media by nonprofit organizations. *New Media & Society*, 15 (2), 294-313.
- Oha, H, J., Ozkaya E. & LaRose, R. (2014) How does online social networking enhance life satisfaction? The relationships among online supportive interaction, affect, perceived social support, sense of community, and life satisfaction. *Computers in Human Behavior*, 30, 69-78.
- Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A. & Calvert. S. L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30. 227-238.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-5.
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının 'Öğretmen' Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 131-155.
- Sanchez, R, A., Cortijo, V. & Javed, U. (2014). Students' perceptions of Facebook for academic purposes. *Computers & Education*, 70, 138-149.
- Sather-Cook, A. (2001). Between Student and Teacher: learnig to teach as translation. *Teaching Education*, 12 (2), 177-189.
- Sever, S. (1998). Dil ve İletişim (Etkili Yazılı ve Sözlü Anlatım). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültes Dergisi*, 31(1), 51-66.
- Schmitt, R. (2005). Systematic Metaphor Analysis as a Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 10 (2), 358-394.
- Şener, G. (2009, Aralık) "Türkiye'de Facebook Kullanımı Araştırması", XIV. Türkiye'de İnternet Konferansı, İstanbul.
- Şenyuva, E. & Kaya, H. (2013). Metaphors for the Internet Used by Nursing Students in Turkey: A Qualitative Research. *Eurasian Journal of Educational Research*, 50, 87-106.
- Sheldon, P. (2008). Student Favorite: Facebook and motives for its use. *Southwestern Mass Communication Journal*, Spring, 39-53.
- Taniguchi, I. M. (2003). İnternet Metaphors Matter. *New Directions For Teaching and Learning*, 94, 13-22.
- Thornbury, S. (1991). Metaphors We Work By: EFL and its metaphors. *ELT Journal*, 45 (3), 193-200.

- Tosun, L., P. (2012). Motives for Facebook use and expressing "true self " on the Internet. *Computers in Human Behavior*, 28, 1510-1517.
- Turner, J. (1997). Turns of Phrase and Routes to Learning: The Journey Metaphor in Educational Culture. *Intercultural Communication Studies*, 7 (2), 23-35.
- Oberlechner, T. & Schoenberger, V. M. (2002). Through Their Own Words: Towards a New Understanding of Leadership Through Metaphors. *John F. Kennedy School of Government Harvard University Faculty Research Working Papers Series*.
- http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=357542 Eriş tarihi 10.12.2013
- Valtonen, T., Dillon, P., Hacklin, S. & Vaisanen, P. (2010). Net generation at social software: Challenging assumptions, clarifying relationships and raising implications for learning. *International Journal of Educational Research*, 49, 210-219.
- Yazıcı, A. (2007). William James'in Descartes'in Duygu Kuramına Eleştirisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 18, 33-50.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık:Ankara.
- Young, K., S. (2004). Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415.
- <http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/turkey> Eriş tarihi 10.12.2013
- TDK. (2013). Büyük Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>
- 2014 Yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, www.tuik.gov.tr,

YAZARLAR HAKKINDA BİLGİ

Yrd. Doç. Dr. Taner ARABACIOĞLU

Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi, Bilgisayar Eğitimi bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisansını "İnternet Destekli Programlama Mantığı Öğretimi" adlı çalışması ile Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde, doktorasını "Farklı İletişim Ortamlarıyla Yürütülen Senaryo Temelli Öğretim Programının Temel Bilgi Teknolojileri Dersi Erişilerine Etkisi" adlı teziyle doktora eğitimini Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlamıştır. Halen Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümünde çalışmaktadır.

İletişim: tarabacioglu@adu.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÖKDAŞ

Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Teknoloji Eğitimi Bölümü'nde tamamlamıştır. Yüksek Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü EPÖ/Eğitim Teknolojisi programında "Bilgisayar Eğitimi Öğretim Teknolojisi – Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında- başlıklı çalışmasıyla tamamlamıştır. Doktora eğitimini yine Ankara Üniversitesi'nde olmak üzere Eğitim Bilimleri Enstitüsü EPÖ/Eğitim Teknolojisi programında "Bilgisayar ve Sınıf Ortamına Dayalı Durumlu Öğrenmenin Öğrenci Başarısı, Tutum ve Transfere Etkisi" başlıklı çalışmasıyla tamamlamıştır. Halen Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümünde çalışmaktadır.

İletişim: ibrahimgokdas@adu.edu.tr

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler günümüz toplumlarını derinden etkilemektedir. Bu etki, iş piyasasından öğrenme-öğretme süreçlerine, iletişim araçlarından bireyler arası ilişkilere kadar köklü değişimlere neden olmaktadır. İnternet üzerinden yapılabilen telefon görüşmeleri, saniyeler içerisinde dünyanın diğer ucundaki alıcısına iletilebilen postalar, bireylerin alan bilgisine gerek kalmaksızın sanal dünyada geniş kitlelere kendilerini ifade edebilmeleri, söz konusu değişimlere örnek olarak gösterilebilir. Bu değişim ve gelişim sürecinde sosyal ağ siteleri milyarlarca kullanıcısı ile birçok bilim dalı ve bilim insanının dikkatini çekmektedir. Sosyal ağ siteleri içerisinde en fazla kullanıcıya sahip olan Facebook, sanal dünyada önemli bir konuma sahiptir.

Yaşamın her anını derinden etkileyen internet ve bireylerin günlük yaşamında önemli bir yer tuttuğu görülen Facebook'un nasıl algılandığına ilişkin alan yazındaki belirsizlik de devam etmektedir. Özellikle Facebook'un başta öğrenme -öğretme süreçleri olmak üzere eğitsel amaçlı kullanımında Facebook'a ilişkin algı belirleyici rol oynayabilmektedir. Bu bağlamda Facebook'a ilişkin algıların belirlenmesi önemli olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde Facebook kullanımının modellenmesine yönelik çalışmalar (Mazman ve Usluel, 2010, Nah ve Saxton, 2012) göz önüne alındığında, milyonlarca kullanıcı içerisinde, öğretmen adaylarının internet ve Facebook'u nasıl algıladıkları ile kullanım alışkanlıklarının belirlenmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu temel gerekçeden hareketle öğretmen adaylarının internet ve facebook kullanımına ilişkin algılarının nasıl olduğu problem konusu edinilmiştir.

Çalışma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kapsamında yürütülmüştür. Çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrenim göre 304 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların internet ve Facebook'a ilişkin algılarını ortaya çıkarmak amacıyla, "İnternet gibidir;; çünkü", "Facebook gibidir;; çünkü"cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Söz konusu belgeler araştırmanın temel veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Elde edilen ham veriler, içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır.

Öğretmen adaylarının internete ilişkin ortaya koyduğu mecazlar genel olarak değerlendirildiğinde, bilgi kaynağı olarak internet algısı ya da kullanımı belirgin bir şekilde dikkati çekmektedir. Bu durum 3. ve 4. sınıf olan katılımcıların, interneti öğrenim yaşantılarında aktif olarak kullandıkları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca internet, gündelik yaşamın sürdürülmesinde önemli bir kolaylaştırıcı olarak öğretmen adaylarının mecazlarına yansımaktadır. Bazı katılımcılar tarafından ekmek, su, hava gibi mecazlarla tanımlanan bu durum, daha fazla sayıda katılımcı tarafından hızır, ilaç benzeri mecazlarla tanımlanmıştır. Bu bağlamda,

insan yaşamının tüm boyutlarında internet etkisi farklı düzeylerde de olsa hissedilmektedir. Söz konusu etkiye temkinli yaklaşan öğretmen adayları ise, "Ne ekersen onu biçersen" atasözü ile doğru ve yerinde kullanımın önemini vurgulamışlardır. Az sayıda olmasına karşın bağımlılık ve sanal yaşam temaları, mevcut uyarılar göz önüne alındığında sebep-sonuç ilişkisi bağlamında açıklanabilir. Teknoloji teması altında yer alan mecazlar ise internetin bir "ahtapot" gibi yaşamın her alanına girdiğini, her an ihtiyaç duyulan ve doğru kullanıldığında hayatı kolaylaştıran ancak tersi durumlara da yol açabilme ihtimali göz ardı edilmemesi gereken bir araç olarak interneti betimlemektedir.

Öğretmen adaylarının Facebook'u nasıl algıladıklarının belirlenmesi amacıyla sorulan soruya ilişkin metaforlar, sosyal ağ kullanım döngüsüne ilişkin fikirler vermektedir. Söz konusu döngüyü destekleyen görüşler ise Hablemitoğlu ve Yıldırım'ın (2012) çalışmasında, Facebook tutumları ve yaşam tatmini arasında karşılıklı etkileşim olarak ifade edilebilir. Bunun yanında, Baruah (2012) sosyal medyanın hem kişisel hem de toplumsal düzeydeki sosyal yaşantılarda köklü değişimler meydana getirme potansiyelini dile getirmektedir. Ayrıca Tosun'a (2014) göre online etkileşimlerin, insanları offline dünyadan ayırdığını düşündüren birçok anekdotal kanıtlar bulunmaktadır.

Sosyal ağ kullanım döngüsünün başlangıç noktası olarak iletişim, eğlence ve merak öğeleri söylenebilir. Descartes'in duygu açıklamasında altı temel duygudan biri olarak merak, davranışlarımızın şekillenmesinde önemli bir rol oynar (Yazıcı, 2007). Araştırmada merak ifadesi 5 farklı tema altında 9 kez yer alması nedeniyle dikkati çekmektedir. Merak ile bir arada değerlendirilen diğer bir başlangıç noktası ise iletişimdir. Sever'e (1998) göre iletişim duygu, düşünce, bilgi, haber ve becerilerin paylaşılmasıdır ve yaşamımızın vazgeçilmeyecek tek gerçeğidir. Eğlence temasının başlangıç noktasında olmasının nedeni ise öğretmen adaylarının Facebook kullanım amacı olarak somut bir neden yerine "zaman geçirme" ifadesini kullanmalarıdır. Ayrıca García-Martín, Nicasio ve Sanchez'in (2013) çalışmalarında değindikleri eğlence amaçlı kullanım sonucu ile örtüşmektedir. Bu durum Facebook kullanmaları için özel bir neden olmasa bile bireylerin Facebook'ta zaman harcadıkları ya da gezindikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Başlangıç noktasının ardından gelen adım ise paylaşım teması olarak ifade edilebilir. Bireylerin duygu ve düşüncelerini, beğeni, fotoğraf, haber olarak paylaşmaları bireyi rahatlatıp mutlu ederken, diğerlerinin haber kaynağını oluşturmaktadır. "Ülke gündeminden" "kim, kiminle, nerede, ne yapıyor?" sorularının cevabına kadar "güncel" haberler, bireylerin merak ve iletişim ihtiyacı ile birleşince bir bütün oluşturmaktadır. Facebook yaşam döngüsünü destekleyen diğer çalışma ise Lee, David ve Hsiao (2014) tarafından ortaya konmuştur. Söz konusu çalışmada, Facebook'un algılanan değerini oluşturan dört alt değerden bilgi, yaşantısal ve sosyal değerler dikkati çekmektedir. Belirtilen alt değerler sırasıyla açıklanırsa Bilgi değeri, diğer SNS kullanıcılarından bilgi, haber ve kaynakların

paylaşımını sağlama beklentisini ifade etmektedir. Sonuç olarak söz konusu değerlerin yararı yeni bilgi ya da ilginç haberlerdir. Bu da Facebook yaşam döngüsünün paylaşım ve haber kaynağı temalarını doğrular niteliktedir. Yaşantısal/Duygusal değer, Facebook kullanıcıları arasındaki etkileşimi belirleyen istatistikî olarak en anlamlı alt değer olarak görülmektedir. Genellikle, yararlı bir bilgi paylaşımı ve coşkulu ya da övgü dolu yanıtlar ile psikolojik ihtiyaçları gidermede ortaya çıkmaktadır. Facebook ile oluşturduğu düşünülen sanal yaşamın gerekçesini oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca Sosyal değer, Facebook kullanım istenirliği/cazibesi/arzu edilirlilik ve sosyal kabulü ifade etmektedir. Bu sayede kullanıcılar kendilerini sosyal bir sınıfın üyesi olarak hissedebilir. Bireylerin Facebook ortamında mutlu olması LaRose, Ozkaya ve Oha' ya (2014) göre Facebook'un sağladığı arkadaşlık desteğinin yaşam doyumunu yordayan değişken olarak ifade edilmesidir.

Sonuç olarak değerlendirildiğinde internetin yaşamımıza kattığı yeniliklerden birisi ve toplumun tüm kesimlerinden karşılık bulan "Facebook" internet kullanımında ve sosyal yaşama olan etkileri ile dikkati çekmektedir. Söz konusu etkinin somut göstergeleri olarak bağımlılık, iletişim, haber, duygu ve düşüncelerin paylaşımı ve boş zaman etkinliklerinin, internet genelinden Facebook özeline artan değerlerde taşınıyor olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının algı ve düşünceleri, sosyal ağların önemli bir çalışma konusu olmaya devam edeceğini göstermektedir. Benzer çalışmaların farklı yaş gruplarında ve toplumun diğer kesitlerinde yapılması, yaşanan değişimi ortaya koymada önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir.